

Яцишин Анна,

м. Київ, Україна

УДК 37.013

ПЕРІОДИЧНА ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА ТА ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Публикация посвящена анализу современной украинской педагогической прессы. Определено, что периодические педагогические издания являются важным источником для учителей, преподавателей, научных работников и руководителей образовательной сферы. Указано на издания, посвященные проблеме информатизации среднего образования. Коротко описано их тематику, внутренний контент и условия функционирования.

Ключевые слова: информатизация образования, педагогическая пресса, ИКТ, среднее образование.

Publication devoted to the teaching of modern Ukrainian press. Periodic pedagogical press is a great source for teachers, professors, researchers and managers of education. The analysed edition the concerning problems of informatization of secondary education. Described their subject, content and conditions of operation.

Key words: informatization of education, educational media, ICT, secondary education.

Інформатизація є одним із головних завдань розвитку системи освіти. У праці [3] зазначено, що обсяг відомостей, які породжуються світовою спільнотою, подвоюється кожні 2–3 роки. Тому важливими є вміння здобувати, критично осмислювати та використовувати дані / відомості, що передбачає оволодіння інформаційними технологіями. Інформатизація освіти випереджає інформатизацію інших напрямів суспільної діяльності, оскільки тут створюються соціальні, психологічні, загальнокультурні та професійні підвалини для інформатизації суспільства.

С. Литвинова [10] наголошує, що проявами активного впровадження інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) у систему середньої освіти стали: інтенсивне вдосконалення засобів навчання, впровадження комп'ютерів у навчально-виховний процес, поява нових та подальше вдосконалення існуючих ІКТ, реалізація прикладних інформаційних систем.

Погоджуємося зі твердженням В. Вембер, що важливим фактором виведення освіти на якісно новий рівень є не лише оснащення навчальних закладів комп'ютерною технікою, а й розроблення та впровадження якісних педагогічних програмних засобів з різних навчальних предметів. Таким чином, актуальною стає проблема розроблення нового змісту, методів та засобів навчання, відповідного дидактичного забезпечення, а також його науково-методичного і психолого-педагогічного обґрунтування. Впровадження ІКТ у процес вивчення всіх навчальних предметів створює можливості поглиблення теоретичної бази знань, посилення прикладної спрямованості навчання, розкриття творчого потенціалу учнів та вчителів відповідно до їхніх нахилів, запитів і здібностей [3].

Необхідно звернути увагу на те, що значну роль у поширенні провідних педагогічних ідей відіграє педагогічна преса, оскільки, виступаючи джерелом розвитку та поширення інноваційних ідей, вона надає можливість прослідкувати основні напрями минулого та їхню трансформацію в сучасні наукові підходи. Преса є цінним джерелом інформації для історичного дослідження, оскільки фактичний матеріал, опублікований на сторінках періодичних видань, відображає ідейні настрої певного періоду [11]. Отже, враховуючи вищезазначене, вважаємо, що доцільно розглянути педагогічну пресу України як джерело висвітлення проблем інформатизації середньої освіти.

Аспекти інформатизації освіти розглянуто у працях В. Бикова [2], В. Вембер [3], Ю. Запорожченко [15], О. Спіріна [15], М. Шишкіної [15] та ін., зокрема інформатизації середньої освіти: М. Жалдака [5], А. Гуржія [7], Н. Морзе [8], В. Ковальчук [9], С. Литвинової [10],

О. Бауріної [1] та ін. Дослідженню педагогічної преси як важливого чинника становлення та розвитку системи освіти присвячено праці: Н. Вовковінської [4], О. Літченко [11], А. Паукова [13], Є. Хриков [14] та ін. Також науковці зазначають, що саме періодичні видання є впливовими засобами, які допомагають в реалізації державної політики та наукової думки в різних галузях освіти. Наше дослідження є актуальним і своєчасним, тому що присвячено функціонуванню сучасної педагогічної преси щодо проблем інформатизації середньої освіти України.

Метою публікації є аналіз сучасної української педагогічної преси щодо проблем інформатизації середньої освіти, визначити її тематику, внутрішній контент та умови функціонування.

Доцільно наголосити, що ІКТ мотивують учителя на активізацію професійного зростання, підвищення власного рівня ІКТ-компетентності, активізацію навчальної та пізнавальної діяльності учнів. Однак упровадження ІКТ у ЗНЗ не враховує специфіки діяльності вчителів-предметників, для яких інформатика не є фаховим предметом, що і викликає у них внутрішній супротив до використання ІКТ у навчально-виховному процесі [10]. На противагу цьому, академік М. Жалдак [5] зазначає, що вчителі інформатики середніх і старших класів мають високий рівень професійної підготовки та відповідних компетентностей. Про рівень професійної підготовки вчителів інформатики в Україні говорять результати участі їхніх учнів у районних, обласних та міжнародних олімпіадах. Так, на міжнародних олімпіадах українські учні неодноразово здобували призові місця. Разом із тим, багато вчителів інформатики проводять наукові дослідження та захищають дисертації, укладають навчальні посібники та методичні рекомендації, публікують статті у збірниках наукових праць, науково-методичних журналах (зокрема в журналі «Комп'ютер в школі та сім'ї», в газеті «Інформатика»), працюють над проблемами інформатизації навчального процесу та над розробками комп'ютерно-орієнтованих систем навчання різних предметів [5].

Дослідник С. Литвинова [10] засвідчує низький рівень застосування ІКТ під час навчально-виховного процесу вчителями-предметниками навчальних закладів, тобто рівень ІКТ-компетентності ще низький. Серед основних причин учена називає: відсутність мотивації вчителя до використання сучасних ІКТ; стрімкі зміни програмного забезпечення; наявність застарілої комп'ютерної техніки; відсутність системності в опануванні ІКТ; відсутність державних стандартів ІКТ, компетентності вчителів, керівників закладів освіти тощо. Уміння працювати з інформацією стає необхідним та важливим компонентом сьогодення. Тому важливою стає здатність вчителів-предметників змінюватися, активно діяти, швидко приймати рішення, самовдосконалюватися та розвиватися упродовж усього життя. В умовах інформаційного простору та переходу до інформаційного суспільства підвищуються вимоги до рівня інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів-предметників [10].

Наразі проблеми інформатизації освіти аналізуються у трьох напрямках: а) технічне забезпечення, б) інформаційне наповнення, в) підготовка кадрів. Розвиток ІКТ спонукав спільноту до створення електронних програмних продуктів, що можна застосувати як у процесі навчання у ЗНЗ, так і вдома для індивідуального навчання. До них належать електронні засоби навчального призначення і навчальні ресурси, про що зазначено у праці [10]. Про те, як використовувати ці електронні засоби для навчання різних предметів йдеться на сторінках спеціальних педагогічних видань. Загальновідомо, що заняття, яке супроводжується презентаціями, тестовими завданнями, інтерактивними вправами, відеофільмами, демонстраціями лабораторних робіт тощо, має вищий коефіцієнт корисної дії, оскільки воно спрямовано на активізацію зорового сприйняття матеріалу, допомагає модернізувати методи і форми навчання, розвиває просторову уяву тощо [10].

Для нашого дослідження важливим є розгляд понять «періодичне видання» та «педагогічна преса». До «періодичних видань» належать видання, які виходять через певні проміжки часу, мають заздалегідь визначену постійну щорічну кількість та назву нумерованих чи датованих, однотипово оформлених випусків, які не повторюються за змістом. Під періодичною пресою розуміють газети, журнали (часописи), бюлетені, збірники, видання, що виходять під

постійною назвою, з періодичністю один і більше номерів (випусків) упродовж року на підставі свідоцтва про державну реєстрацію [6]. А «педагогічною пресою» називають систему періодичних видань, присвячених питанням виховання та навчання [11].

Так, Є. Хриков, педагогічну пресу розглядає як складову педагогічної науки. Учений вважає, що педагогічна преса бере участь у реалізації функцій педагогічної науки. Він виділяє: узагальнювальну, пояснювальну, перетворювальну, нормативну, підтримувальну, культуротворювальну, інформаційно-комунікативну та накопичувальну функції. Також педагогічна преса бере участь у реалізації функцій, що характерні для преси в цілому: інформаційної, пропагандистської, маніпулятивної, регулятивної, комунікативної, загальнокультурної, нормативної, дослідницької, мотиваційної [14].

На цей час в Україні видається значна кількість педагогічних газет та журналів, більшість з яких мають електронні версії та доступні через Інтернет. У цих педагогічних виданнях містяться наукові статті, новини, рецензії, обзори нової педагогічної літератури, статистичні дані, методичні доробки занять, інтерв'ю з освітянами (управлінцями, вчителями, науковцями тощо), інформація про масові заходи (конференції, семінари, круглі-столи, виставки тощо) та інші події освітньої сфери. У певних педагогічних виданнях оприлюднюються результати дисертаційних робіт аспірантів, докторантів та здобувачів. До таких періодичних видань належать: *науково-методичні журнали* («Комп'ютер у школі та сім'ї», «Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах» та «Hi-Tech у школі»); *газети* («Інформатика» та «Інформатика в школі»); *електронне наукове видання* («Інформаційні технології та засоби навчання») тощо. Тобто в Україні видаються наступні типи періодичних педагогічних видань: журнали та газети.

З огляду на аудиторію, педагогічну пресу можливо об'єднати у такі групи, а саме для:

- науково-педагогічних працівників, науковців, дослідників («Інформаційні технології та засоби навчання», «Комп'ютер у школі та сім'ї», «Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах»);
- вчителів («Інформатика», «Інформатика в школі», «Комп'ютер у школі та сім'ї», «Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах», «Hi-Tech у школі»).

Важливими для нашого дослідження є педагогічні видання: «Інформатика», «Комп'ютер у школі та сім'ї» та «Інформаційні технології та засоби навчання», тому коротко проаналізуємо їх щодо тематики та змістового наповнення.

Всеукраїнська газета для вчителів «Інформатика». Видається з січня 1999 р. і виходить 2 рази на місяць. Головний редактор – Н. Вовковінська. За період видання вийшло понад 500 номерів газети «Інформатика» і майже сотня спецвипусків. Редакційну раду очолює академік НАПН України М. Жалдак. У публікації [4] зазначено, що газета «Інформатика» видавництва «Шкільний світ» стала тим засобом періодичної спеціалізованої преси, за допомогою якого вчителі інформатики в Україні інтенсивно (4 рази на місяць) отримують значний обсяг професійних матеріалів (96 сторінок А4 на місяць) від значної кількості авторів. Авторами газети є вчителі, науково-педагогічні працівники ВНЗ і науковці. Важливо, щоб матеріал, наданий автором, відповідав тенденціям розвитку курсу інформатики, був актуальним та цікавим для читачів. Із 2009 р. газета виходить за підтримки Національної академії педагогічних наук України. Це стало новим етапом у розвитку, що додало відповідальності редакції за якість матеріалів. Починаючи з 2007 р. силами редакції було проведено Всеукраїнські конкурси, а з 2014 р. для зручності читачів з'явився варіант передплати спільного комплексу газети «Інформатика» та науково-методичного журналу «Комп'ютер в школі та сім'ї». Стало можливо отримувати два спеціалізованих видання, поєднуючи матеріали практичної газети та теоретичного журналу, де вчитель може відслідковувати нові тенденції розвитку інформатики та особливостей використання ІКТ в освіті [4].

Наукове електронне фахове видання «Інформаційні технології та засоби навчання» (сайт: <http://journal.iitta.gov.ua>). Рік заснування – 2006. Засновники: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання та Університет менеджменту освіти Національної академії

педагогічних наук України. Головний редактор – В. Биков. Це електронне видання знаходиться у відкритому доступі, не потребує підписки та є безкоштовним. Читачі мають можливість користуватися повнотекстовими статтями та архівами журналу. Мова видання: українська, російська, англійська. Періодичність публікації: 6 випусків на рік. Статті видання обов'язково рецензуються науковцями. Видання внесено до «Переліку наукових фахових видань України» з педагогічних наук. Журнал створено з метою задовольнити інформаційні потреби педагогічної спільноти, надати їй відкритий дискусійний майданчик для висвітлення нових ідей та тенденцій розвитку ІКТ у педагогічній науці та практиці, сприяння дослідженням, популяризації та систематизації досягнень сучасної психолого-педагогічної науки, вагомих наукових та практичних здобутків у галузі використання ІКТ в освіті.

Тематика видання спрямована на висвітлення історії інформатизації освіти, проблем використання ІКТ у навчанні, підтримки педагогічних досліджень у сфері використання ІКТ в управлінні освітою, застосування комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання. В межах тематики особлива значущість надається теоретичним та методичним проблемам використання засобів та технологій електронного навчання, хмарних технологій в освіті, системам електронного менеджменту, дистанційному навчанню, відкритим навчальним середовищам та системам для проведення досліджень в галузі освіти, порівняльним дослідженням з інформаційних освітніх інновацій (за матеріалами сайту журналу).

Розділи журналу:

- методологія, теорія та історія використання ІКТ в освіті;
- ІКТ і засоби навчання у дошкільній, початковій, загальній середній, професійній освіті;
- ІКТ і засоби навчання у вищих навчальних закладах, у системі післядипломної педагогічної освіти;
- ІКТ підтримки психолого-педагогічних досліджень та управління освітою;
- підготовка педагогічних працівників загальноосвітніх та професійних навчальних закладів з використання ІКТ;
- підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників з використання ІКТ;
- відкритий інформаційно-освітній простір та захист інформації.

Видання індексується у базах даних та бібліотеках. Так, станом на березень 2015 р. журнал займає 5 місце зі 100 найбільш цитованих у «Рейтингу наукових журналів України», складеному НБУ ім. В. І. Вернадського. За даними Google Scholar станом на травень 2015 р. кількість цитувань статей журналу – 1386; h-індекс – 17; i 10-індекс – 49 (за матеріалами сайту журналу). Журнал індексується в наукометричних базах даних: РІНЦ, Росія; Google Академія, США; IndexCopernicus, Польща; African Quality Centre for Journals; Universal Impact Factor (UIF); CiteFactor, Journals Impact Factor (JIF). Також журнал включений до реферативних баз даних: *Європа* (Directory of Open Access Journals, Швеція; Academic Journals Database, Швейцарія; Національна реферативна база даних «Україніка наукова», Україна; Український реферативний журнал «Джерело», Україна; The search in public archives of Ukraine), *Азія* (Directory Of Research Journal Indexing, Індія).

Науково-методичний журнал «Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах». Рік заснування – 2005. Засновник: видавництво «Світоч». Головний редактор – Н. Морзе, перший заступник головного редактора – О. Кузьмінська. Журналом опікується редакційна колегія. Журнал внесено до «Переліку наукових фахових видань України» з педагогічних наук. Кожний випуск журналу схвалюється вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка. Видається 1 раз на місяць.

Журнал є актуальним в часи стрімкого проникнення інформаційних технологій практично в усі сфери життєдіяльності, має чітке науково-методичне спрямування та забезпечує потреби освітян з питань навчання інформатики та ІКТ, а також з упровадження в освітню практику сучасних комп'ютерних засобів та інформаційних технологій.

Науково-методичний журнал «Комп'ютер у школі та сім'ї». Рік заснування – 1998. Засновники: Інститут педагогіки НАПН України, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. Журнал зареєстровано МОН України, як фаховий у галузі педагогічних наук. Кожний номер затверджується Вченою радою Інституту педагогіки НАПН України. Засновник та головний редактор – В. Руденко, а з 2015 р. головним редактором стала Н. Вовк. Заступник головного редактора – В. Лапінський. Опікуються журналом редакційна рада та редакційна колегія. Виходить 8 разів на рік.

У журналі друкують матеріали щодо використання ІКТ для навчання і виховання, методики навчання інформатики; висвітлюють результати проведення олімпіад різного рівня; подають інформаційні матеріали стосовно новинок у галузі інформатики та методики її навчання, матеріали державних органів щодо інформатизації та комп'ютеризації ЗНЗ та ВНЗ, методичні рекомендації з вивчення інформатики тощо. З перших випусків журнал став основним помічником для педагогічної спільноти України. Для прикладу можна навести розділи журналу (за опублікованими матеріалами у 2013 р.): питання теорії; інформаційні активи Херсонського державного університету; інформатизація освіти Сумської області: досвід, проблеми, здобутки; інформатика у 5-му класі; конкурс «Учитель року 2013»; роботи учасників конкурсу «Учитель року 2013»; роботи переможців Всеукраїнського конкурсу «Учитель-новатор»; методика навчання інформатики; комп'ютерні технології навчання; хмарні технології в освіті; на допомогу вчителю інформатики; електронні засоби навчання; олімпіади з інформатики; комп'ютер в управлінській діяльності; нормативно-методичні документи; інформація.

За рейтингом Google Scholar у 2011 р. журнал увійшов до рейтингу 100 більш цитованих у Google Scholar українських наукових фахових видань (серед фахових друкованих періодичних видань в галузі педагогічних наук).

Отже, педагогічна преса є важливим джерелом для вчителів, науково-педагогічних працівників, науковців та керівників освітньої сфери. Також на сторінках періодичних видань можливо прослідкувати еволюцію педагогічної думки, що є складним та багатограним процесом.

Таким чином, наразі гострою є проблема зв'язку науковців та практиків. Для часткового розв'язання цього питання важливими є періодичні педагогічні видання. Педагогічна преса – це джерело, що висвітлює розвиток та перетворення ідей в галузі освіти, адже преса є невіддільною від культурного та освітнього розвитку українського суспільства. Також періодичні видання впливають на становлення педагогічної науки.

В Україні видають різноманітну педагогічну періодику, де друкують поодинокі матеріали щодо використання ІКТ у навчально-виховному ЗНЗ. Проте існує декілька видань, що присвячені проблемі інформатизації середньої освіти («Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах», «Інформатика», «Комп'ютер у школі та сім'ї», «Інформаційні технології та засоби навчання» тощо). Після аналізу змісту цих видань та їхнього спрямування нами було визначено, що статті, нормативні документи, опис методик використання ІКТ та навчання різних предметів з використанням електронних засобів, рецензії на книги, рекомендації щодо проведення олімпіад, навчальні програми тощо, значно сприяють науково-методичному супроводу інформатизації освіти та посиленню зв'язку науковців та вчителів-практиків.

Подальший розгляд необхідно зосередити на детальному дослідженні кожного педагогічного видання щодо його впливу на інформатизацію освіти України.

Використані літературні джерела

1. Бауріна О. М. Перший раз – у другий клас про викладання інформатики в початковій школі за новою програмою [Текст] / О. М. Бауріна // Інформатика в школі. – 2013. – серпень, № 8 (56). – С. 2–5.

2. Биков В. Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти / В. Ю. Биков // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. – № 1 (15). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/25/13>.
3. Вембер В. П. Інформатизація освіти та проблеми впровадження педагогічних програмних засобів в навчальний процес / В. П. Вембер // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2007. – № 3. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.journal.iitta.gov.ua>.
4. Вовковінська Н. В. Роль газети «Інформатика» у формуванні та вдосконаленні професійних компетентностей вчителя інформатики / Н. В. Вовковінська. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/704/1/21.pdf>.
5. Жалдак М. І. Шкільній інформатиці – 25! [Текст] / М. І. Жалдак, Ю. С. Рамський // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2010. – № 8 (15). – С. 3–17. – (Серія № 2: «Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання»).
6. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2782-12/print1217856518710949>.
7. Інформатизації і комп'ютеризації загальноосвітніх навчальних закладів України – 20 років [Текст] / А. М. Гуржій, В. Ю. Биков, В. В. Гапон, М. Я. Плескач // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2005. – № 5. – С. 3–11.
8. Інформатизація середньої освіти України: сучасні підходи та стратегія впровадження (за матеріалами Державної цільової програми «Сто відсотків») [Текст] / В. Круг, Г. Ломаковська, Н. Морзе, Г. Проценко // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2011. – № 4–5 (34–35). – С. 10–18.
9. Ковальчук В. Н. Забезпечення інформаційної безпеки старшокласників у комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі [Текст]: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.10 / В. Н. Ковальчук. – Житомир, 2012. – 288 с.
10. Литвинова С. Г. Методика використання технологій віртуального класу вчителем в організації індивідуального навчання учнів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.10 [Текст] / С. Г. Литвинова. – К., 2011. – 256 с.
11. Літченко О. Д. Педагогічна преса як джерело поширення ідей дошкільної освіти [Текст] / О. Д. Літченко // Реалізація особистісно-компетентнісного підходу в роботі з дітьми дошкільного й молодшого шкільного віку (15–17 жовтня 2013 р.). – Вінниця: Вид-во «Твори», 2013. – С. 47–56.
12. Офіційний сайт журналу «Комп'ютер у школі та сім'ї». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.csf.vashpartner.com/arhiv-nomeriv>.
13. Паукова А. С. Педагогічна преса як джерело висвітлення проблеми інформаційного захисту дітей у США [Текст] / А. С. Паукова // Педагогічний дискурс. – 2013. – Вип. 15. – С. 531–536.
14. Хриков Є. Теоретичні засади аналізу впливу педагогічної преси на педагогічну практику [Текст] / Є. Хриков; ред. кол.: Н. С. Побірченко (гол. ред.) та ін. // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: зб. наук. пр. Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини. – К.: Міленіум, 2006. – Вип. 17. – С. 61–71.
15. Шишкіна М. П. Проблеми інформатизації освіти України в контексті розвитку досліджень оцінювання якості засобів ІКТ / М. П. Шишкіна, О. М. Спирін, Ю. Г. Запорожченко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2012. – № 1 (27). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.journal.iitta.gov.ua>

Bibliography

1. Baurina O. M. Pershyi raz – u druhyi klas pro vykladannia informatyky v pochatkovii shkoli za novoiu prohramoiu [Текст] / О. М. Baurina // Informatyka v shkoli. – 2013. – serpen, № 8 (56). – S. 2–5.
2. Bykov V. Yu. Suchasni zavdannia informatyzatsiyi osvity / V. Yu. Bykov // Informatyyni tekhnolohiyi i zasoby navchannia. – 2010. – № 1 (15). – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/25/13>.

3. *Vember V. P.* Informatyzatsiia osvity ta problemy vprovadzhennia pedahohichnykh prohramnykh zasobiv v navchalnyi protses / V. P. Vember // Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia. – 2007. – № 3. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.journal.iitta.gov.ua>.
4. *Vovkovinska N. V.* Rol hazety «Informatyka» u formuvanni ta vdoskonalenni profesiinykh kompetentnosti vchytelia informatyky / N. V. Vovkovinska. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/704/1/21.pdf>.
5. *Zhaldak M. I.* Shkilnii informatytsi – 25! [Tekst] / M. I. Zhaldak, Yu. S. Ramskyi // Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. – 2010. – № 8 (15). – S. 3–17. – (Serii № 2: «Komp'yuterno-orientovani systemy navchannia»).
6. Zakon Ukrainy «Pro drukovani zasoby masovoi informatsii (presu) v Ukraini». – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2782-12/print1217856518710949>.
7. Informatyzatsii i komp'yuteryzatsii zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv Ukrainy – 20 rokiv [Tekst] / A. M. Hurzhii, V. Yu. Bykov, V. V. Hapon, M. Ya. Pleskach // Komp'yuter u shkoli ta sim'yi. – 2005. – № 5. – S. 3–11.
8. Informatyzatsiia serednoi osvity Ukrainy: suchasni pidkhody ta stratehii vprovadzhennia (za materialamy Derzhavnoi tsilovoi prohramy «Sto vidstokiv») [Tekst] / V. Kruh, H. Lomakovska, N. Morze, H. Protsenko // Informatyka ta informatsiini tekhnologii v navchalnykh zakladakh. – 2011. – № 4–5 (34–35). – S. 10–18.
9. *Kovalchuk V. N.* Zabezpechennia informatsiinoi bezpeky starshoklasnykiv u komp'yuterno oriientovanomu navchalnomu seredovyschi [Tekst]: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.10 / V. N. Kovalchuk. – Zhytomyr, 2012. – 288 s.
10. *Lytvynova S. H.* Metodyka vykorystannia tekhnologii virtualnogo klasu vchytelom v orhanizatsii indyvidualnogo navchannia uchniv: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.10 [Tekst] / S. H. Lytvynova. – K., 2011. – 256 s.
11. *Litichenko O. D.* Pedahohichna presa yak dzherelo poshyrennia idei doshkilnoi osvity [Tekst] / O. D. Litichenko // Realizatsiia osobystisno-kompetentnisnogo pidkhodu v roboti z ditmy doshkilnogo y molodshoho shkilnogo viku (15–17 zhovtnia 2013 r.). – Vinnytsia: Vyd-vo «Tvory», 2013. – S. 47–56.
12. Ofitsiinyi sait zhurnalu «Komp'yuter u shkoli ta sim'yi». – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.csf.vashpartner.com/arhiv-nomeriv>.
13. *Paukova A. S.* Pedahohichna presa yak dzherelo vysvitlennia problemy informatsiinoho zakhystu ditei u SShA [Tekst] / A. S. Paukova // Pedahohichni dyskurs. – 2013. – Vyp. 15. – S. 531–536.
14. *Khrykov Ye.* Teoretychni zasady analizu vplyvu pedahohichnoi presy na pedahohichnu praktyku [Tekst] / Ye. Khrykov; red. kol.: N. S. Pobirchenko (hol. red.) ta in. // Psykholoho-pedahohichni problemy silskoi shkoly: zb. nauk. pr. Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. Pavla Tychyny. – K.: Milenium, 2006. – Vyp. 17. – S. 61–71.
15. *Shyshkina M. P.* Problemy informatyzatsii osvity Ukrainy v konteksti rozvytku doslidzhen otsiniuvannia yakosti zasobiv IKT / M. P. Shyshkina, O. M. Spirin, Yu. H. Zaporozhchenko // Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia. – 2012. – № 1 (27). – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.journal.iitta.gov.ua>